

***Předběžný restaurátorský průzkum a záměr vybraných
interiérů objektu zámek Nečtiny***

Květen 2018

Vypracoval: ak. mal. Jaroslav Šindelář

Obsah

OBECNÉ INFORMACE.....	3
ÚVOD – ZADÁNÍ A PODMÍNKY RESTAURÁTORSKÉHO PRŮZKUMU	4
POPIS PAMÁTKY.....	4
Historický a stavební vývoj zámku v Nečtinech	4
Popis nálezového stavu (hranolová věž včetně přilehlého křídla s kaplí).....	5
CÍLE A TECHNOLOGIE RESTAURÁTORSKÉHO PRŮZKUMU	7
VYHODNOCENÍ RESTAURÁTORSKÉHO PRŮZKUMU – NÁLEZOVÁ ZPRÁVA	7
NAVRHOVANÝ ZPŮSOB OBNOVY	8
OBECNÉ DOPORUČENÍ POSTUPU REKONSTRUKČNÍCH PRACÍ.....	8
NÁVRH TECHNOLOGIÍ A POUŽITÍ MATERIÁLŮ	9
ZÁVĚR	9
GRAFICKÁ PŘÍLOHA – ZÁKRES PROVEDENÝCH SOND V INTERIÉRU.....	11
GRAFICKÁ PŘÍLOHA - POPIS SOND PROVEDENÝCH V INTERIÉRU	16
FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA OKUMENTACE VYBRANÝCH INTERIÉRŮ.....	37

Obecné informace

Údaje o památce:

Adresa: Hrad Nečtiny 1, obec Hrad – Nečtiny, 331 63 (Plzeň sever)

Lokace: 49.9588992N, 13.1594539E

Datace: 1549, (přestavba 1839), (požár 1964)

Architekt: Giovanni de Statia

Vlastník: Západočeská universita v Plzni

Údaje o akci:

Předmět zadání: ***Předběžný restaurátorský průzkum a záměr vybraných interiérů zámku v Nečtinech***

Objednavatel: Západočeská universita v Plzni
Provoz a služby – Investice, Univerzitní 8, 306 14 Plzeň

Zhotovitel: ak. mal. Jaroslav Šindelář
držitel oprávnění MK ČR provádět restaurátorské práce
na sochařských dílech a sgrafitech

kontaktní adresa: Lhota 183
320 11 Plzeň
tel. 603527503

Úvod – zadání a podmínky předběžného restaurátorského průzkumu a záměru

Rozsah předběžného restaurátorského průzkumu zámku Nečtiny, byl zadán investorem. Z celkového půdorysu objektu byla jako předmět průzkumu vymezena architektura čtyřhranné věže včetně přilehlého jižního křídla až po věžici umístěnou ve středu fasády (mimo interiérů zámecké kaple). Předmětem průzkumu byly interiéry vybraných částí. Podmínky provedení průzkumu byly znesnadněny poměrně krátkým termínem zadání (2.6.2017-10. 6. 2017). Průzkum byl prováděn bez lešení a jiných přístupových konstrukcí.

Cílem restaurátorského průzkumu bylo zjištění a vyhodnocení kvalit omítkových vrstev interiéru z hlediska památkové hodnoty a z hlediska celkového statického stavu. Výstupem průzkumu bylo zmapování stavu vnitřních omítek, včetně rozbarvení barevných výmalb, nebo případné dekorace, případně zjištění rozsahu dochovaných kvalitních historických omítek. Průzkum byl realizován pro potřebu projektu. Závěry předběžného restaurátorského průzkumu byly koncipovány jako materiál pro projekční kancelář.

Popis památky

Historický a stavební vývoj zámku v Nečtinech

Počátek existence nečtinského zámku lze vročit do doby vlády císaře Ferdinanda I., který v roce 1549 jako konfiskát zapsal nečtinské panství Florianu Gryspekovi z Gryspachu do dědičného vlastnictví.

Původní sídlo – nedaleký královský hrad Preitenstein byl v té době v ruinách a ani jeho poloha neodpovídala představám nových majitelů.

Byl proto postaven „nový zámek“, který akcentoval požadavky nové doby co do prostoru a reprezentace renesančního šlechtického sídla Floriana Gryspeka. Ten za tímto účelem využil služeb stavitele italského původu Giovanni de Statia, který v té době řídil architektonicky progresivní stavbu kaceřovského zámku a také monumentální objekt plzeňské radnice a další významné stavby v regionu.

Gryspekové drželi nečtinského panství až do roku 1623, kdy byl Bohuslav odsouzen pro vzpouru proti císaři ke ztrátě poloviny majetku. Komora poté prodala panství Gottfriedovi

z Leutersdorfu. Další vlastníky nečtinského panství byli Kokořovci z Kokořova, kteří k renesančnímu zámku v 17. století přistavěli barokní křídlo včetně dalších stylových úprav.

Po vymření Kokořovců po meči získává Nečtiny v roce 1839 hrabě Emanuel Mensdorff-Pouilly (francouzsko-německý rod hrabat). Tento nový majitel zásadně přispěl k dnešní romantické podobě zámku. Jeho syn Alfons učinil z Nečtin svoje hlavní sídlo. Za tímto účelem provedl zásadní přestavbu objektu v romantickém novogotickém slohu. Vzniká tak reprezentativní rezidence včetně anglického parku a kaple. Silueta zámku se mění hlavně přístavbou mohutné třípatrové hranolové věže s nárožními věžicemi a přilehlého křídla s kaplí. Monumentální patrová stavba historizujícího tvarosloví posunuje výraz celého objektu do evropské linie architektonického vývoje. V této době představuje objekt nečtinského zámku reprezentativní stavbu citlivě vsazenou do okolní krajiny, která byla částečně upravena v anglický park.

Dalším vlastníkem zámku byl rod Mensdorff – Pouilly, který panství vlastnil do roku 1945.

V průběhu 20. století nebyl zámek zásadně přestavován. Až do doby rozsáhlého požáru, který v roce 1964 zachvátil celý objekt a mimo hranolové věže a přilehlého křídla zcela destruoval krovy a stropy hlavního traktu. Následující generální oprava přebudovala, nebo zcela zahladila původní konstrukce.

Později byl objekt využíván jako zemědělské učiliště. Dnes patří zámek Západočeské univerzitě.

Popis nálezového stavu (hranolová věž včetně přilehlého křídla s kaplí)

Interiéry této části zámecké budovy nepodlehly požáru v roce 1964 a také zde neproběhly rozsáhlé stavební úpravy. V jednotlivých patrech věže a schodiště se dochovala původní vybavenost (např. dřevěná profilovaná neogotická ostění dveří, včetně výplní).

Omítky v interiérech jsou původní, většinou monochromní barevnosti na bázi okrů, šedobílých a bílých vápenných maleb. Barevnost a strukturu omítek prokazují provedené sondy. Pod novodobými nátěry (nemnohými), je dochována původní strukturovaná omítka (vytvořená dřevěnými nástroji) v expresivním rukopisu stavitelů první poloviny 19. století. Omítky jsou dvouvrstvé, na základním cihelném nebo smíšeném zdivu nahozeny hrubozrnnou vápennou maltou, jejíž podíl tvoří místní kopaný písek.

Cíle a technologie předběžného restaurátorského průzkumu

Cílem prováděného předběžného restaurátorského průzkumu bylo vyhodnotit kvalitu a rozsah původních historických omítek včetně barevnosti. Stratigrafický průzkum vybraných interiérů byl proveden postupným snímáním jednotlivých vrstev za pomoci štětců, skalpelů restaurátorských špachtlí a kladívek.

Dokumentace probíhala pomocí fotoaparátu Nikon D7100, objektiv Nikon DX 18-105mm.

Vyhodnocení předběžného restaurátorského průzkumu – nálezková zpráva

Interiér

Předběžný restaurátorský průzkum prokázal, že většina omítkových ploch interiérů sledovaných prostor jsou novodobé omítky, včetně novodobých výmalb. V některých částech byla zachycena za pomoci stratigrafických sond původní omítková vrstva s barevnou výmalbou z 1. poloviny 19. století. Omítka je složena z kopaného písku a vápna. Barevné vrstvy jsou vápenné s přidáním přírodního pigmentu okrového odstínu. Struktura původních omítek byla hrubozrnná, vytvořená stočením povrchu dřevěným nástrojem. Po zaschnutí omítkové vrstvy byla štětcem nanесena vápenná barva. Finální úpravou byl nátěr vápennou barvou tónovanou zlatým okrem. V místech, kde je původní omítka destruována, byla nahrazena novou maltou s příměsí cementu. Tyto malty jsou zcela nevhodné.

Ve 3.NP byly sondami prokázány dekorativní šablonové výmalby v modro-zelených odstínech s květinovým motivem, nebo odstíny červeno-žluté (viz. příloha popis sond S-11, S-12, S-13, S-14 v místnosti č. 3.21, 3.22). Tento interiér doporučuji zachovat a konzervovat a následně provést dle DPS nové povrchové úpravy.

Interiér šnekového schodiště ve věži. Ve velké ploše sondy prokázaly pod vrstvou novodobých výmalb původní omítky s historickou barevností (okr). Jsou dochovány i tvarové prvky nároží, parapetů a jiných ploch omítek (viz. příloha popis sond S-1 a S-2 v m.č. 1.34; S-4, S-5 a S-8 v m.č. 2.28; S-9, S-10 a S-15 v m.č. 3.19; S-16 a S-17 v m.č. 4.07). Tento interiér doporučuji k restaurátorské obnově k původní omítce.

Navrhovaný způsob obnovy

Před vlastním zahájením rekonstrukčních prací doporučuji provést doplňující restaurátorský průzkum v interiéru (z lešení) pro určení konkrétních materiálů a technologií. Na základě závěrů z provedeného předběžného rest. průzkumu a na základě zkušeností s řešením dané problematiky rehabilitace historických omítek , navrhujeme tyto společné body obnovy interiéru.

- ❖ Zmapování původního stavu včetně dokumentace (grafická, fotografická) před zahájením vlastních oprav.
- ❖ Etapové snímání novodobých vrstev včetně rozšiřování restaurátorského průzkumu
- ❖ Fixace historických omítek vápennou vodou, případně fixačním můstkem z vápenné malty.
- ❖ Celoplošná hloubková a povrchová fixace.
- ❖ Odstranění degradujících elementů - například instalace elektro, voda, atd.
- ❖ Další fixace a injektáž nesoudržných částí omítkových vrstev.
- ❖ Nanesení separačního vápenného nátěru vápennou kaší.
- ❖ Donesení jádrových omítek s povrchovou úpravou historických struktur.
- ❖ Barevný nátěr vápennou barvou odpovídajícího tónu za pomoci štětců.
- ❖ Barevná retuš nových ploch omítek.

Obecné doporučení postupu rekonstrukčních prací

Rozsah snesených nevhodných stavebních zásahů nebo úprav bude určen místní situací. Nevratně poničené části stavby budou po konzultaci z PP odstraněny.

Bude respektován původní technologický koncept, včetně použití materiálů (vápno, cihly, kámen, dřevo, kov). Dochované části nebo plochy omítek budou očištěny, zpevněny, případně vysušeny a rekonstruovány (respektování struktury, použité materiály - vápno, kopaný písek). Historické omítky, které budou prezentovány v nové úpravě interiéru, je nutno ošetřit restaurátorským způsobem (předem určená technologie). Plochy omítek, které nebudou součástí prezentace, je nutno očistit, zpevnit a oddělit historické vrstvy omítek od novodobých vápennou separační vrstvou (kaší). Malty a jemnější povrchové struktury budou

míchány ve vápenném programu, včetně kopaného nebo plaveného písku. Náradí i technologie bude vycházet z historických postupů.

Omítky budou očištěny obdobně, včetně fixace historických omítkových ker původní omítky. Tvarovaná profilace říms, ostění atd. bude rekonstruovaná podle původního tvarosloví. Prekonsolidace a statické zajištění zdí a omítek je nutné.

Informace o barevnosti interiérových omítek určí stratigrafické sondy po zajištění přístupu z lešení. Konečná barevnost interiérových omítek je určena projektem a památkovou směrnicí.

Všechny omítky, které budou prezentovány bude restaurovat odborník s příslušným oprávněním MK k restaurování.

Návrh technologií a použití materiálů

Maltový materiál musí být vyráběn ručně, hlavně při realizaci replik historických omítek.

Doporučené materiály

Odleželé vápno, plavený písek, kopaný písek, přírodní pigmenty, vápenná voda, vápenná kaše, voda.

Závěr

Předpokladem úspěšné obnovy je konkrétní vize autora projektu, který vychází z odborného záměru a konečného využití historického objektu uživatelem.

Předběžný restaurátorský průzkum, hodnocení statické kondice a mnoha dalších faktorů je určujícím podkladem pro realizaci obnovy památky. Ze zásad památkové ochrany a z kulturní tradice našich zemí a vzhledem k vědeckému poznání současnosti je nutno k této

činnosti přistupovat odpovědně, a to nejen z pohledu z hlediska památkové péče, a je nutno zdůraznit odpovědnost majitele nebo uživatele objektu. Těsná spolupráce všech zúčastněných při řešení úkolů daných projektem a památkovou směrnicí je nezbytností. Úkoly musí být řešeny aktivně bez zbytečných byrokratických zdržení.

Předběžný restaurátorský průzkum v dosavadním rozsahu prokázal vysokou stavebně historickou hodnotu objektu v kontextu s evropskou architekturou 1. pol. 19. století.

Stavební práce musí provádět odborná firma se širokou zkušeností v oboru obnovy a rekonstrukce památkových objektů a ve spolupráci s restaurátorem ve formě restaurátorského dozoru. Stejně zásadní pro úspěch bude spolupráce investora a dalších zúčastněných obnovy a se zástupci NPÚ.

Program obnovy objektu musí respektovat původní postupy a materiály. Je důležité dbát citlivého a šetrného přístupu k objektu jako celku, ale stejně tak důsledně přistupovat k detailu, který je nutné podpořit a zachovat. Použití nových materiálů je nutné nejdříve konzultovat s orgány památkové péče a restaurátorem. Průběh prací je nezbytné řídit a koordinovat po celou dobu realizace obnovy.

Závěry z kontrolních dní budou zaznamenány písemně do stavebního deníku a kopie zápisu bude vždy zaslána všem zúčastněným stranám.

V Plzni dne 30.5.2018

.....
ak. mal. Jaroslav Šindelář
restaurátor a jednatel společnosti

NEGEBU s.r.o.

Lhota 183, 320 11 Plzeň-jih
☎ 377 970 062, DIČ: 138-64360733